

Π.3.2.1 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

Νεοελληνική Γλώσσα

Α΄ Λυκείου

Τίτλος:

«Μαθαίνοντας με μια απόδειξη από το σούπερ μάρκετ»

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΚΟΥΦΑΣ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2014

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σεναρία και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας γλώσσας δευτεροβάθμιας: Δημήτρης Κουτσογιάννης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρά Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Μαθαίνοντας με μια απόδειξη από το σούπερ μάρκετ

Δημιουργός

Κωνσταντίνος Γκούφας

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα

(Προτεινόμενη) Τάξη

Α΄ Λυκείου

Χρονολογία

Ιούλιος 2014

Διδακτική/θεματική ενότητα

1η ενότητα: «Γλώσσα και γλωσσικές ποικιλίες: 4. Η δημιουργικότητα της γλώσσας: Οι λειτουργίες της γλώσσας: αναφορική και ποιητική λειτουργία» και 7. «Οργάνωση του λόγου: πειθώ, επιχείρημα, συλλογισμοί, αιτιολόγηση».

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

Επτά (7) διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής.

Π. Εικονικός χώρος: Wiki της τάξης (ή εναλλακτικά [Facebook](#)), Τα [σώματα κειμένων στην Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#).

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Για την εφαρμογή του συγκεκριμένου σεναρίου θα ήταν χρήσιμη η προηγούμενη εμπειρία σε ομαδοσυνεργατικές μορφές δράσης και η εξοικείωση με λογισμικά επεξεργασίας κειμένου και παρουσίασης. Καλό είναι οι μαθητές να έχουν δώσει όνομα στην ομάδα τους πριν την έναρξη της εφαρμογής του σεναρίου, προκειμένου ο διδάσκων να έχει ετοιμάσει στο Wiki τους αντίστοιχους φακέλους. Στον κάθε φάκελο καλό είναι να βρίσκεται «σκαναρισμένη» η απόδειξη που θα δοθεί στην κάθε ομάδα. Η ηλεκτρονική της μορφή θα βοηθήσει αργότερα τις ομάδες στην παρουσίαση και την ανατροφοδότηση που θα λάβουν. Θα διευκόλυνε, επίσης, την όλη διαδικασία η αξιοποίηση του εργαστηρίου πληροφορικής και του διαδραστικού πίνακα. Παράλληλα, απαιτείται η εξοικείωση εκπαιδευτικού και μαθητών με εργαλεία δεύτερου ιστού και συγκεκριμένα με το Wiki και τα λεξικά της [Πύλης για την ελληνική γλώσσα](#). Τέλος, αφήνεται στη διακριτική ευχέρεια του καθηγητή η επιλογή των αποδείξεων που θα χρησιμοποιηθούν στην τάξη (μία απόδειξη για κάθε ομάδα που καλό είναι να περιλαμβάνει αρκετά στοιχεία για επεξεργασία).

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο είναι πρόταση διδασκαλίας.

Το σενάριο στηρίζεται

—

Το σενάριο αντλεί

—

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το συγκεκριμένο σενάριο φιλοδοξεί να συνδυάσει τα κομμάτια της λειτουργίας της γλώσσας (αναφορική και ποιητική λειτουργία), της περιγραφής και της οργάνωσης του λόγου (επιχείρημα, συλλογισμοί, αιτιολόγηση) με την προσπέλαση ηλεκτρονικών

κειμένων σε [forum](#) με θέμα τα υπέρ και τα κατά της χρήσης των greeklish. Έχει προηγηθεί η προσπέλαση της αντίστοιχης θεωρίας.

Ο διδάσκων, εν είδει αφορμής, παρουσιάζει στην ολομέλεια μέσω του διαδραστικού πίνακα μια απόδειξη από σούπερ μάρκετ και ζητά από τους μαθητές να μαντέψουν το πρόσωπο/τα πρόσωπα που κρύβονται πίσω από αυτή. Στη συνέχεια, δομούν ενδεικτικούς συλλογισμούς και επιχειρήματα που δικαιολογούν τις θέσεις τους. Με αυτό τον τρόπο προετοιμάζει τους μαθητές για τις δραστηριότητες των δύο πρώτων φύλλων εργασίας.

Στην επόμενη φάση δίνει σε κάθε ομάδα μαθητών μια απόδειξη ενός καταναλωτή από το σούπερ μάρκετ. Οι μαθητές τη μελετούν και με βάση τα δεδομένα που τους προσφέρονται μέσα από αυτή, προσπαθούν να περιγράψουν (χρησιμοποιώντας κυριολεξία και μεταφορά) και να αναπλάσουν το προφίλ του συγκεκριμένου ατόμου.

Στο επόμενο βήμα, διαβάζουν διαδικτυακά κείμενα με θέμα την επιχειρηματολογία και τα greeklish, ώστε από τη μία να ανακαλέσουν στη μνήμη τους τη θεωρία για τη δομή του επιχειρήματος, τους συλλογισμούς και την αιτιολόγηση και από την άλλη να αποκωδικοποιήσουν όλα εκείνα τα στοιχεία (διαρθρωτικές λέξεις, συνοχή, στίξη, χρήση του ρήματος, αιτιολογική πορεία, αυθεντία) που θα τους βοηθήσουν να καταγράψουν -αλλά και να αποδομήσουν στη συνέχεια- τα δικά τους επιχειρήματα για το προφίλ του καταναλωτή.

Στη συνέχεια, με βάση τα στοιχεία της απόδειξης, η κάθε ομάδα αναλαμβάνει να ασχοληθεί με ένα κειμενικό είδος ανασυνθέτοντας και συνταιριάζοντας δημιουργικά τα στοιχεία της απόδειξης που έχουν στη διάθεσή τους (επιλέγουν κειμενικά είδη και τύπους από το Σώμα Νεών Ελληνικών Κειμένων: π.χ συνταγή – γαστρονόμος/ μονόλογος-σκέψεις καταναλωτή την ώρα που αγόραζε τα συγκεκριμένα προϊόντα/ αστυνομικό ρεπορτάζ-αστυνόμος/ κοινωνικό ρεπορτάζ-κοινωνιολόγος/ οικονομική είδηση-οικονομολόγος). Οι μαθητές διαβάζουν

αντίστοιχα κείμενα στην Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα, πριν φτιάξουν τα δικά τους. Στο τέλος κάποιες από τις ομάδες παρουσιάζουν τη δουλειά τους, γίνεται συζήτηση στην ολομέλεια με αφορμή τις παρουσιάσεις, ο διδάσκων αποκαλύπτει αδρομερώς κάποια στοιχεία της ταυτότητας των προφίλ των κατόχων των αποδείξεων και συμπληρώνεται από τους μαθητές μια φόρμα αξιολόγησης της όλης πορείας.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Η συγκεκριμένη πρόταση συνδυάζει μελέτη και παραγωγή διάφορων κειμενικών ειδών των οποίων η προσπέλαση βρίσκεται στον πυρήνα του σχολικού λόγου. Επιπλέον, παρατίθενται και ηλεκτρονικά κείμενα επιχειρηματολογικού περιεχομένου, φέρνοντας έτσι τους μαθητές αντιμέτωπους με τις δομές και τα χαρακτηριστικά της νέας κειμενικής πραγματικότητας. Η βιωματική μάθηση στη συγκεκριμένη πρόταση αποτελεί την αφετηρία αφού οι μαθητές, με βάση την απόδειξη του σούπερ μάρκετ, αναστοχάζονται τις εμπειρίες, τα ενδιαφέροντά τους και τις απόψεις τους. Είναι γεγονός ότι για να μάθουν, οι μαθητές πρέπει να νιώθουν ότι η μάθηση απευθύνεται σε αυτούς. Θα πρέπει να αισθάνονται ότι είναι μέρος στη διαμόρφωση του περιεχομένου, αλλά και στην κοινότητα μάθησης. Η οικειότητα με τον τρόπο μάθησης και τον τρόπο που προτίθενται να γνωρίσουν τον κόσμο αποτελεί καταλυτικό παράγοντα στη διαμόρφωση των ταυτοτήτων τους και των προσπαθειών τους (Kalantzis, Cope & Arvanitis 2011). Στο συγκεκριμένο σενάριο νιώθουν ότι η διαδικασία μάθησης τους συμπεριλαμβάνει, από τη στιγμή που καλούνται να συνδιαμορφώσουν τα ερωτήματα που θα τους προβληματίσουν και πάνω στα οποία θα εργαστούν. Το Υποκείμενο αισθάνεται ότι ανήκει στη διαδικασία της μάθησης όταν νιώθει ότι «έχει λόγο» σε τρία βασικά σημεία: στους τρόπους εκμάθησης, στο μαθησιακό περιεχόμενο και στην κοινότητα μάθησης. Στη συγκεκριμένη περίπτωση οι μαθητές δουλεύουν ομαδοσυνεργατικά και ενεργητικά για την επίλυση του «προβλήματος», συνδιαμορφώνουν τα ζητήματα πάνω στα οποία θα δουλέψουν και

το Wiki διαμορφώνει εκείνο τον ασφαλή χώρο μάθησης στον οποίο θα «ανεβάσουν» και θα αξιολογήσουν τη δουλειά τους. Η συγκεκριμένη κοινωνικο-κονστρουκτιβιστική προσέγγιση για τη μάθηση ενισχύει αναστοχαστικές διαδικασίες και διευκολύνει τη συνεργατική παραγωγή λόγου.

Η συγκρότηση αυτής της διαφορετικής ταυτότητας των μαθητών προϋποθέτει και μια διαφορετική ταυτότητα των διδασκόντων. Έτσι, ο δάσκαλος δρα ενθαρρυντικά, διευκολυντικά και διευκρινιστικά στο έργο των ομάδων με στοχευμένες προσεγγίσεις και τεχνικές για να πείσει τους μαθητές ότι δοκίμασαν και πέτυχαν κάτι διαφορετικό από τα συνηθισμένα. Το λειτούργημα, λοιπόν, του εκπαιδευτικού εξελίσσεται σε κάτι που τεκμηριώνει μέσα από τον σχεδιασμό μαθησιακών εμπειριών/σεναρίων και που διαχειρίζεται μια αποκλίνουσα μαθησιακή οικολογία (Kalantzis, Cope & Arvanitis 2011).

Παράλληλα, η εμπειρία αναφορικά με τη διδασκαλία του επιχειρήματος και των συλλογισμών έχει δείξει ότι αποτελεί ένα δύσκολο εγχείρημα για τον εκπαιδευτικό, έτσι όπως παρουσιάζεται στο σχολικό εγχειρίδιο της Α΄ Λυκείου. Σχετικά με το ίδιο ζήτημα ο Βελούδης (2014) σε μια μελέτη του για τον ημιτυπικό θεσμό των ετήσιων Μαθητικών Αγώνων Αντιλογίας επισημαίνει ότι το συγκεκριμένο μοντέλο κριτικής σκέψης γίνεται ένα άκρως κανονιστικό και «λογιστικό» μοντέλο που αξιώνει αντικειμενικότητα και ορθολογικότητα. Η πειθώ, συνεχίζει, είναι αυτή που μετράει (και σκοράρει). Και αυτό που σοκάρει είναι ότι τίθεται πάνω από το ίδιο το αληθιακό της υλικό: αντί να καλείται αυτή να υπηρετήσει την αλήθεια, συμβαίνει το αντίστροφο. Η αλήθεια καλείται να υπηρετήσει την πειθώ, καταντώντας μια αληθιακή μεταβλητή απλώς. Αποτελεί, λοιπόν, κρίσιμο και λεπτό ζήτημα η αναζήτηση των λογικών αιτίων, η αποβολή προλήψεων και προκαταλήψεων, η υπεράσπιση των θέσεών μας αλλά και το να ενστερνιζόμαστε τα επιχειρήματα του άλλου.

Η ενασχόληση με την επιχειρηματολογία ως διακριτό κειμενικό είδος είναι απαιτητική διεργασία για μαθητές και εκπαιδευτικούς (Oostdam 2004) και αυτό γιατί

προϋποθέτει πολλαπλές και σύνθετες γνωστικές, γλωσσικές, μεταγνωστικές και μεταγλωσσικές δεξιότητες (Ματσαγγούρας 2001: 311-12). Η χρήση των κατάλληλων συνδετικών στοιχείων που διασφαλίζουν τη συνοχή και τη συνεκτικότητα του κειμένου (Νάκας 2003: 171-72) σε συνδυασμό με την επιλογή του κατάλληλου ύφους που θα ενισχύσει την πειστικότητά του, καθιστούν αναγκαίες εκείνες τις στρατηγικές μάθησης που θα βοηθήσουν τους μαθητές να αναπτύξουν την απαραίτητη υποδομή ικανοτήτων επιχειρηματολογικής γραφής (Παπαδοπούλου 2000).

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Επιδιώκεται οι μαθητές να:

- αντιληφθούν την επιχειρηματολογία και τον τρόπο προσέγγισής της ως δείκτη δημοκρατίας·
- διακρίνουν το «βασικό» από το «τεχνητό» της σύγχρονης καταναλωτικής ζωής·
- διερευνούν, να αξιολογούν και να αντιπαραβάλλουν ένα σύνολο δεδομένων, ανιχνεύοντας τις σχέσεις που το διέπουν και να διατυπώνουν λογικές υποθέσεις·
- συνειδητοποιήσουν τη διττή τους ταυτότητα: ατομική και κοινοτική.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Επιδιώκεται οι μαθητές να:

- αναγνωρίζουν και να χρησιμοποιούν τη περιγραφή και την αφήγηση ως κειμενικούς τύπους που ενυπάρχουν σε πολλά και διαφορετικά κειμενικά είδη·
- αναγνωρίζουν και να χρησιμοποιούν σύμφωνα με τις εκάστοτε επικοινωνιακές περιστάσεις την αναφορική και ποιητική λειτουργία της γλώσσας·
- διακρίνουν την επιχειρηματολογία από την περιγραφή και την αφήγηση·
- διακρίνουν και να προσαρμόζουν στις δικές τους ανάγκες τα βασικότερα κριτήρια ποιότητας του επιχειρηματολογικού λόγου (σαφήνεια, τεκμηρίωση, λογική

οργάνωση, νοηματική αλληλουχία, χρήση κατάλληλου λεξιλογίου και επικοινωνιακού ύφους).

Γραμματισμοί

Γλωσσικός-Κλασικός γραμματισμός

Επιδιώκεται οι μαθητές να αναγνωρίζουν τον τρόπο οργάνωσης των πληροφοριών σε περιγραφικά, αφηγηματικά και επιχειρηματολογικά κείμενα.

Νέοι γραμματισμοί

Επιδιώκεται να ασκηθούν οι μαθητές:

- στη συνεργατική παραγωγή λόγου εκμεταλλευόμενοι τις δυνατότητες του Wiki. Μέσω αυτών οι χρήστες τους εξοικειώνονται με τη ρευστότητα του ηλεκτρονικού κειμένου, τη σύγχρονη και την ασύγχρονη επικοινωνία, τη διαμοίραση υλικού, την κριτική, την από κοινού παρουσίαση.
- στην κατανόηση και παραγωγή πολυτροπικών κειμένων με την αποκωδικοποίηση των μηνυμάτων που προέρχονται από εικόνες και βίντεο (οπτικός γραμματισμός) και τον συνδυασμό εικόνας και κειμένου (πολυτροπικός γραμματισμός).
- στον τρόπο (υπερδεσμοί, nicknames, ώρα και ημέρα «ανεβάσματος» της παρέμβασης) με τον οποίο αναγιγνώσκονται και αποτελούν πηγή πληροφοριών οι αναρτήσεις σε ένα forum.

Κριτικός γραμματισμός

Σε έναν βαθμό υπηρετείται ο κριτικός γραμματισμός με βάση:

- τον τρόπο που αξιοποιούνται οι κοινωνικές πρακτικές των προς μελέτη κειμένων και του τελικού προϊόντος που καλούνται να κατασκευάσουν οι μαθητές.
- την αποτύπωση οπτικών θέασης του κόσμου που φανερώνει το συγκεκριμένο εγχείρημα, με αποτέλεσμα οι γλωσσικές επιλογές να υποδηλώνουν, με μια ευρύτερη έννοια, πολιτικές επιλογές.
- την εστιασμένη έρευνα και τον τρόπο επιλογής εκείνων των πληροφοριών που ανταποκρίνονται στα ζητούμενα.

Διδακτικές πρακτικές

Οι μαθητές επιδιώκεται να:

- συγκρίνουν κείμενα που ανήκουν στον ίδιο τύπο και να εντοπίσουν τα χαρακτηριστικά τους μέσα από την αξιολόγηση των σωμάτων κειμένων·
- επιδείξουν ενεργητική προσπέλαση της γνώσης στα πλαίσια της σχολικής ζωής·
- αποκτήσουν δεξιότητες συνεργασίας, συν-έρευνας και σεβασμού απέναντι στο κοινό έργο όχι μόνο της ομάδας τους αλλά και των άλλων ομάδων.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Αφορμή για τη σύνταξη του συγκεκριμένου σεναρίου αποτέλεσε από τη μία η σύνδεση του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας με γεγονότα που συναντούν οι μαθητές στην καθημερινότητά τους και από την άλλη η ανάγκη για μια ολόπλευρη, πλουραλιστική και όχι γραμμική προσπέλαση της θεωρίας του μαθήματος εν είδει διερευνητικής μάθησης.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Σύμφωνα με αυτά που ισχύουν στα [αναλυτικά προγράμματα](#) (ΔΕΠΠΣ και ΑΠΣ) για την Έκφραση-Έκθεση Α΄ Λυκείου σε γλωσσικό και αξιακό επίπεδο επιδιώκεται οι μαθητές να:

- αντιλαμβάνονται την κειμενική ποικιλότητα ως χαρακτηριστικό των γλωσσών σε άμεση συνάρτηση με την ποικιλότητα και τη δυναμική των κοινωνικών πρακτικών και των κοινοτήτων, όπου ανήκουν και κατανοούνται τα κείμενα·
- αποκτήσουν δεξιότητες ψηφιακού γραμματισμού, απαραίτητων για τη χρήση τους ως εκπαιδευτικών μέσων και μέσων προσωπικής έκφρασης και επικοινωνίας·
- εστιάζουν και να διερευνούν ένα πρόβλημα/ζητήμα του οποίου παρουσιάζονται διαφορετικές εκδοχές και όχι μόνο μία·

- αντιλαμβάνονται την καθημερινή αλλά και την επιστημονική εκδοχή των ζητημάτων που διερευνώνται.
- εξοικειωθούν με την περιγραφή, την αφήγηση και την επιχειρηματολογία ως κειμενικούς τύπους που ενυπάρχουν σε πολλά και διαφορετικά κειμενικά είδη και ποικίλες κοινωνικές πρακτικές.
- εντοπίζουν την επίδραση των τρόπων (γλώσσα, σύμβολα, εικόνα) σε συνδυασμό με την περίσταση και το μέσο επικοινωνίας στη συγκρότηση της κειμενικής ιδιαιτερότητας.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Στο συγκεκριμένο σενάριο χρησιμοποιείται το Wiki της τάξης ως εικονικός χώρος δημιουργίας και διάχυσης της δουλειάς των ομάδων. Δημιουργείται, έτσι, μια πλατφόρμα κοινότητας μάθησης που επιτρέπει την αλληλεπίδραση, τη διαμόρφωση ατομικής και κοινοτικής ταυτότητας και τη δημοκρατική συμμετοχή. Η παραγωγή λόγου γίνεται αντιληπτή ως δυναμική διαδικασία μέσω της οποίας μούνται οι μαθητές στους νέους γραμματισμούς. Η χρήση, λοιπόν, των ΤΠΕ ως μέσων πρακτικής γραμματισμού αναδεικνύει την ιδιαιτερότητά τους κατά την επεξεργασία, παραγωγή και πρόσληψη λόγου μέσα από τα χαρακτηριστικά που αυτές προσφέρουν στον μαθητή (πολυτροπικά-πολυμεσικά κείμενα, διαδικτυακές πηγές), ενώ εξοικειώνονται με τον δυναμικό χαρακτήρα της γραφής (Κουτσογιάννης 1998). Παράλληλα, τα σώματα κειμένων της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα προσφέρουν στους μαθητές τη δυνατότητα να διερευνήσουν νέα κειμενικά είδη και να παρατηρήσουν με ποιο τρόπο δημοφιλείς κειμενικοί τύποι (περιγραφή, αφήγηση) ενσωματώνονται σε αυτά.

Κείμενα

- [Περιγραφή – Αφήγηση – Περίληψη – Επιχειρηματολογία - Πολυτροπικότητα](#),
Ημ. Πρόσβασης: 25/08/2014.

- Περικλής Πολίτης, [Γένη και είδη του λόγου: Επιχειρηματολογία](#), Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα, Ημ. Πρόσβασης: 25/08/2014.
- [Η γενιά των Greeklish](#), Ημ. Πρόσβασης: 25/08/2014.
- [Σώμα Νέων Ελληνικών Κειμένων](#), Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα, Ημ. Πρόσβασης: 25/08/2014.
- Ηλίας Αναγνωστόπουλος, [Η ξύλινη γλώσσα: Πώς να μιλάτε χωρίς να λέτε τίποτα](#), Επιθεώρηση Πολιτικά.

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

1η φάση (αίθουσα υπολογιστών με διαδραστικό πίνακα ή προβολικό, 1 ώρα):
ιδεοθύελλα-συζήτηση στην ολομέλεια με βάση μια απόδειξη – σύνδεση με πρότερη γνώση και παραδείγματα: Ο διδάσκων καλεί τους μαθητές να καθίσουν σε ομάδες των τριών (έχει προηγηθεί ο χωρισμός τους πριν την έναρξη του σεναρίου) μπροστά στους σταθμούς εργασίας. Ο εκπαιδευτικός έχει φροντίσει να φέρει μία ή δύο ενδεικτικές αποδείξεις από το σούπερ μάρκετ στην ολομέλεια, σαν αυτές που θα δώσει στις επόμενες φάσεις στις ομάδες να επεξεργαστούν, ως πρότυπο και υπόθεση εργασίας (κατά προτίμηση να είναι «σκαναρισμένες» και να προβληθούν σε διαδραστικό ή προβολικό), ώστε να γίνει κατευθυνόμενη συζήτηση και να εξαχθούν επαγωγικά τα ερωτήματα που θα διερευνήσουν οι μαθητές. Σε αυτή τη φάση γίνεται προσπάθεια, μέσω της απόδειξης, να ανακαλέσουν οι μαθητές στη μνήμη τους –με τη βοήθεια του διδάσκοντος- την αναφορική και ποιητική λειτουργία του λόγου, τη δομή του επιχειρήματος, τους συλλογισμούς και τη περιγραφή. Ουσιαστικά επιχειρείται να δοθεί μια συνοπτική εκδοχή των δραστηριοτήτων που θα αναλάβουν να φέρουν σε πέρας οι ομάδες. Στη συνέχεια περιγράφει αδρομερώς τις φάσεις και τα ζητούμενα του σεναρίου. Ιδιαίτερη έμφαση και παραδείγματα (αξιοποιείται και το κείμενο του Ηλία Αναγνωστόπουλου από το [Παράρτημα](#)) είναι καλό να δοθούν στη δημιουργία επιχειρημάτων και συλλογισμών (και τα τρία είδη συλλογισμών). Η συγκεκριμένη

δραστηριότητα θεωρείται σημαντική στο σενάριο, προκειμένου να δομήσουν στην τρίτη φάση οι μαθητές πιο «άνετα» τα δικά τους επιχειρήματα και συλλογισμούς.

2η φάση (αίθουσα υπολογιστών με διαδραστικό πίνακα ή προβολικό, 2 ώρες) - εργασία σε ομάδες: η απόδειξη ως στοιχείο καταγραφής του προφίλ του/της κατόχου της και των συνηθειών του/της (αναφορική και ποιητική λειτουργία του λόγου, περιγραφή): Ο εκπαιδευτικός μοιράζει τυχαία στις ομάδες από μία διαφορετική απόδειξη, την οποία έχει ήδη φροντίσει να «ανεβάσει» και ηλεκτρονικά στον φάκελο της κάθε ομάδας. Οι μαθητές, αφού μπουν στο Wiki της τάξης καλούνται να δουλέψουν πάνω στις δραστηριότητες του [πρώτου φύλλου εργασίας](#). Φροντίζει να τονίσει στους μαθητές ότι δε χρειάζεται σε αυτή τη φάση να αιτιολογήσουν τις επιλογές τους γραπτά, αλλά να εστιάσουν στην κυριολεκτική αλλά και ποιητική περιγραφική απόδοση του προφίλ του καταναλωτή, έτσι όπως αυτό συνάγεται από τα στοιχεία της απόδειξης. Με την περάτωση του πρώτου διδακτικού δίωρου ο διδάσκων ζητεί από τους μαθητές να διαβάσουν το κείμενο για την [επιχειρηματολογία](#) από την Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα και τις δημοσιεύσεις των σχολίων – επιχειρημάτων στο [forum](#) για τη χρήση των greeklish, τα οποία θα τους βοηθήσουν θεωρητικά στις δραστηριότητες του [δεύτερου φύλλου εργασίας](#). Στο τέλος του δίωρου οι μαθητές «ανεβάζουν» τις δύο εκδοχές που δημιούργησαν στο Wiki της τάξης και στην εβδομάδα που μεσολαβεί παίρνουν ανατροφοδότηση από τον εκπαιδευτικό και τις άλλες ομάδες. Οι δραστηριότητες, λοιπόν, της φάσης αυτής εστιάζουν στη διερεύνηση και επίλυση ενός «προβλήματος», στην ενεργοποίηση του βιώματος και της φαντασίας του μαθητή και στην κυριολεκτική και μεταφορική αποτύπωση της δουλειάς τους.

3η φάση (αίθουσα υπολογιστών με διαδραστικό πίνακα ή προβολικό, 1 ώρα) - εργασία σε ομάδες: επιχειρηματολογώντας για τις επιλογές και αναλύοντας τους συλλογισμούς: Οι μαθητές, αφού έχουν διαβάσει και στο σπίτι τους το άρθρο για την

[επιχειρηματολογία](#) από την Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα καλούνται να δουλέψουν πάνω στις δραστηριότητες του [δεύτερου φύλλου εργασίας](#) και να το ανεβάσουν στο τέλος της ώρας στο Wiki της τάξης. Ο εκπαιδευτικός αναλαμβάνει να σχολιάσει και να ανατροφοδοτήσει τις ομάδες μέσω του Wiki στην εβδομάδα που μεσολαβεί. Οι ομάδες, βασισμένες στην πρότερη γνώση τους και στις δραστηριότητες της [πρώτης φάσης](#), καλούνται να εστιάσουν στην αιτιολόγηση των θέσεων που διατύπωσαν στη [δεύτερη φάση](#), να αναπτύξουν επιχειρηματολογικό κείμενο και να χαράξουν συλλογιστική πορεία. Στη συνέχεια, αντιμετωπίζουν κριτικά τη δουλειά τους, καθώς πρέπει να την αξιολογήσουν και να την κατηγοριοποιήσουν σύμφωνα με τη θεωρία (προκείμενες, συμπεράσματα, διαρθρωτικές λέξεις, συλλογιστική πορεία). Η συγκεκριμένη διαδικασία θεωρείται ιδιαίτερα προσοδοφόρα από διδακτική πλευρά, αφού τίγονται ζητήματα μεταγνωστικών δεξιοτήτων και αυτοαξιολόγησης. Οι μαθητές καλούνται να αξιολογήσουν την επιχειρηματολογία τους και να διερωτηθούν αν είναι πειστικά ή όχι τα επιχειρήματά τους. Με αυτό τον τρόπο φροντίζουν να αποδομήσουν το κείμενό τους και να εστιάσουν στους τρόπους που αυτό συνετέθη με βάση τις κειμενικές νόρμες του επιχειρήματος, της αιτιολόγησης και των συλλογισμών. Αντιλαμβάνονται, έτσι, ότι δεν αρκεί να διατυπώνουμε ή να καταγράφουμε «σκορπια» τις σκέψεις μας αλλά να τις οργανώνουμε με μια λογική σειρά, ώστε να οδηγούν σε ένα αναγκαίο συμπέρασμα.

4η φάση (αίθουσα υπολογιστών με διαδραστικό πίνακα ή προβολικό, 2 ώρες) - εργασία σε ομάδες: μελέτη και παραγωγή ποικίλων κειμενικών ειδών με βάση τα στοιχεία των αποδείξεων. Οι ομάδες «κατεβάζουν» από το Wiki το [τρίτο φύλλο εργασίας](#) και η καθεμιά αναλαμβάνει, αφού πρώτα μελετήσει (από τα [σώματα κειμένων](#) της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα) το κειμενικό είδος που θα έχει διαλέξει, να συντάξει ένα αντίστοιχο κείμενο (με βάση τις κειμενικές ιδιαιτερότητες που αυτό έχει) που θα αφορμάται από τα στοιχεία της απόδειξης που έχει στη διάθεσή της. Οι μαθητές χρειάζεται να ενεργοποιήσουν τόσο τις γνωστικές τους δομές όσο και

τη φαντασία και τη δημιουργικότητά τους, προκειμένου να οδηγηθούν στην επιτυχή σύνθεση που τους ζητείται. Κρατούν σημειώσεις με τα κυριότερα χαρακτηριστικά του κειμενικού είδους (γλώσσα, έγκλιση, χρόνοι, αφήγηση, περιγραφή, στατιστικά, μικροπερίοδος ή μη λόγος κτλ) και αντιμετωπίζουν τα στοιχεία της απόδειξης ως κομμάτια ενός παζλ που πρέπει να ανασχεδιάσουν. Ο εκπαιδευτικός διακριτικά παρακολουθεί τη δουλειά των παιδιών, τους τονίζει ότι μπορούν να κάνουν το κείμενό τους πολυτροπικό (μπορούν να ανατρέξουν το κείμενο που τους έχει δοθεί για βοήθεια) φροντίζοντας να αντιληφθούν τι θα εκφράζει ο κάθε σημειωτικός πόρος που θα χρησιμοποιηθεί και ποια θέση θα έχει στο κείμενο. Στο τέλος αναρτούν τη δουλειά τους στο Wiki της τάξης, προκειμένου να την παρουσιάσουν στην επόμενη φάση.

5η φάση (αίθουσα υπολογιστών με διαδραστικό πίνακα ή προβολικό, 1 ώρα): παρουσίαση: Επιλέγονται από τον εκπαιδευτικό συγκεκριμένες ομάδες για να παρουσιάσουν τη δουλειά τους στο σύνολό της και να γίνει μια σφαιρική συζήτηση στην ολομέλεια με βάση τα σχόλια που θα ακολουθούν την κάθε παρουσίαση. Ο εκπαιδευτικός, που γνωρίζει τους κατόχους των αποδείξεων, αναφέρει στην κάθε ομάδα πόσο «σωστά» μάντεψε το προφίλ του καταναλωτή. Στη συνέχεια οι μαθητές καλούνται να συμπληρώσουν μια φόρμα αξιολόγησης με ερωτήματα που αφήνονται στον εκάστοτε εκπαιδευτικό να διατυπωθούν και σκοπό έχουν να δώσουν ανατροφοδότηση για την πορεία της εφαρμογής του σεναρίου μέσα από τα μάτια των ίδιων των ομάδων.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1ο φύλλο εργασίας (κοινό για όλες τις ομάδες)

Έχετε στη διάθεσή σας τη συγκεκριμένη απόδειξη από τις αγορές ενός καταναλωτή στην υπεραγορά. Μελετήστε προσεκτικά την απόδειξη, κάντε μια πρώτη συζήτηση στην ομάδα σας για το πώς φαντάζεστε τον συγκεκριμένο καταναλωτή και στη συνέχεια:

- Δοκιμάστε να *περιγράψετε* –χωρίς σε αυτή τη φάση να αιτιολογήσετε γραπτά- το προφίλ του συγκεκριμένου καταναλωτή χρησιμοποιώντας τα στοιχεία εκείνα της απόδειξης, που σας φαίνονται χρήσιμα για τον σκοπό σας. Μπορείτε να εστιάσετε στις διατροφικές του συνήθειες, την οικονομική και οικογενειακή του κατάσταση διερωτώμενοι, για παράδειγμα, πόσα από τα στοιχεία της απόδειξης είναι βασικά για τη διατροφή και πόσα (π.χ. γλυκά, αναψυκτικά) μη αναγκαία προϊόντα; Ποια προϊόντα είναι επώνυμης ετικέτας; Ποια από αυτά θεωρούνται υγιεινά; Τι είδους συνήθειες απορρέουν από τη συγκεκριμένη απόδειξη;
- Προσπαθήστε, τώρα, να εμπλουτίσετε το κείμενο που δομήσατε στην προηγούμενη δραστηριότητά σας με μεταφορές και παρομοιώσεις, προκειμένου να αναδειχθεί η ποιητική λειτουργία της γλώσσας.

2ο φύλλο εργασίας (κοινό για όλες τις ομάδες)

Έχοντας υπόψη σας τη συζήτηση και τα παραδείγματα δραστηριοτήτων της προηγούμενης ώρας να:

- Δημιουργήσετε ένα σύντομο επιχειρηματολογικό κείμενο στο οποίο θα αποτυπώνεται ξεκάθαρα το επιχείρημά σας/τα επιχειρήματά σας και θα αιτιολογεί τις επιλογές και το συμπέρασμα που διατυπώσατε για το προφίλ του καταναλωτή στο προηγούμενο φύλλο εργασίας.
- Διατυπώσετε σε διαγραμματική μορφή τις προκείμενες και το συμπέρασμά του επιχειρηματός σας/των επιχειρημάτων σας.

- Καταγράψετε το είδος του συλλογισμού που χρησιμοποιήσατε για να ‘χτίσετε’ το επιχειρήματά σας.
- Δημιουργήσετε ένα αντεπιχείρημα το οποίο θα αμφισβητεί το επιχειρήμα που έχετε ήδη δομήσει.

3ο φύλλο εργασίας (η κάθε ομάδα αναλαμβάνει να παραγάγει σε γραπτό κείμενο τη δουλειά της με βάση τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά του εκάστοτε κειμενικού είδους που θα διαλέξει: (π.χ: συνταγή – γαστρονόμος/ μονόλογος-σκέψεις καταναλωτή την ώρα που αγοράζει τα συγκεκριμένα προϊόντα/ αστυνομικό ρεπορτάζ-αστυνόμος/κοινωνικό ρεπορτάζ-κοινωνιολόγος/οικονομική είδηση-οικονομολόγος/ κτλ):

- Αφού ανατρέξετε στην ιστοσελίδα της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα (http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/corpora/nea/index.html), να διαβάσετε παραδείγματα του κειμενικού είδους που έχετε επιλέξει και να κρατήσετε σε σημειώσεις τα κυριότερα χαρακτηριστικά του (γλώσσα, έγκλιση, χρόνοι, αφήγηση, περιγραφή, στατιστικά, μικροπερίοδος ή μη λόγος κτλ).
- Ήρθε η ώρα να «δείτε» τα στοιχεία της απόδειξης ως κομμάτια ενός παζλ που θέλετε να δημιουργήσετε. Με βάση **α.** τη δημιουργική ανασύνθεση κάποιων ή όλων των στοιχείων της απόδειξης που έχετε στη διάθεσή σας και **β.** τα χαρακτηριστικά του κειμενικού είδους που αποκωδικοποιήσατε στην προηγούμενη δραστηριότητα, να συντάξετε τη δική σας πρόταση στα πλαίσια του κειμενικού είδους που έχετε αναλάβει.

Σημείωση: Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε και άλλους σημειωτικούς πόρους, προκειμένου να καταστήσετε το κείμενό σας πολυτροπικό.

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Η συγκεκριμένη ιδέα θα μπορούσε να πάρει τα χαρακτηριστικά ερευνητικής εργασίας, εάν υπήρχαν περισσότερες αποδείξεις του καταναλωτή. Θα μπορούσε, δηλαδή, στα πλαίσια ενός προγράμματος διαθεματικού, να συνδυαστεί η έρευνα στις αποδείξεις με μια συνέντευξη του κατόχου των συγκεκριμένων αποδείξεων, προκειμένου να επιβεβαιωθούν ή να διαψευστούν οι υποθέσεις εργασίας που έχουν κάνει οι ομάδες με βάση τα στοιχεία που είχαν στη διάθεσή τους.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Σίγουρα υπάρχει ο περιορισμός που δημιουργεί η ύπαρξη μίας μόνο απόδειξης στη δημιουργία στέρεων και ορθών επιχειρημάτων. Από την άλλη, όμως, το μειονέκτημα αυτό αντισταθμίζεται με τη δημιουργία αντεπιχειρημάτων (ώστε να αντιληφθούν οι μαθητές ότι δεν αρκεί μόνο μια απόδειξη για εξαγωγή βέβαιων συμπερασμάτων), την ενεργοποίηση της δημιουργικότητας και της φαντασίας των μαθητών και την εξοικείωση με μια σειρά κειμενικών ειδών που, παραδοσιακά, τους δυσκολεύουν.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βελούδης, Γ. 2014. Πανελλήνιοι αγώνες επιχειρηματολογίας-αντιλογίας: Κριτική αποτίμηση του θεσμού. Στο *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα. Πρακτικά της 34ης συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας, Α.Π.Θ.* Θεσσαλονίκη: ΙΝΣ.

Kalantzis, M., Cope, B. & E. Arvanitis. 2011. Ο Εκπαιδευτικός ως Σχεδιαστής: Η Παιδαγωγική στην Εποχή των Νέων Ψηφιακών Μέσων. *Πρακτικά ΙΓ΄ Διεθνούς Συνεδρίου της Παιδαγωγικής Εταιρείας: Αναλυτικά Προγράμματα και Σχολικά Εγχειρίδια: Ελληνική Πραγματικότητα και Διεθνής Εμπειρία*, 20-22 Νοεμβρίου 2009, Γιάννενα, σελ. 27-58. <http://neamathisi.com/learning-by-design/reference/>

Ματσαγγούρας, Η. Γ. 2001. *Η Σχολική Τάξη: Κειμενοκεντρική Προσέγγιση του Γραπτού Λόγου* (τ. Β΄). Αθήνα: Ιδιωτική Έκδοση.

Νάκας, Θ. 2003. Προσδιοριστικά ή συνδεδετικά στοιχεία και κειμενικοί (ή άλλοι) δείκτες – από μια διδακτική σκοπιά. Στο: *Γλωσσοφιλολογικά: Μελετήματα για τη Γλώσσα και τη Λογοτεχνία* (τ. Δ') (σσ. 169-223). Αθήνα: Επτάλοφος.

Oostodam, R. 2004. Assessment of Argumentative Writing. In G. Rijlaarsdam, H. Van der Bergh & M. Couzijn (Eds.), *Studies in Writing, Effective Learning and Teaching of Writing: A Handbook of Writing in Education* (pp. 427-442). Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.

Παπαδοπούλου, Σ. 2000. *Η Ολική Γλώσσα*. Αθήνα: Τυπωθήτω – Γεώργιος Δαρδανός.